

ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ДОСЯГНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ

Тешева Лариса Василівна

доктор економічних наук,

професор кафедри економіки та менеджменту

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Зеленський Марко Валерійович

здобувач вищої освіти

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

В теоретичних дослідженнях і прогнозах розбудови суспільства можна відмітити зміщення уваги з «економічного базису» на людський фактор як рушійну силу забезпечення розвитку національних економік на засадах інвайронменталізму, що двояко проявляє себе в новій моделі соціального устрою. З одного боку – він, як і раніше, є рушійною силою економічного розвитку, з іншого – він вимагає від людини глибинного розуміння та відповідальності.

Актуальні питання сталого розвитку, ідеї розбудови національних економік на засадах циркулярності, розвитку зелених технологій є та були предметом наукових дискусій протягом тривалого часу. Вітчизняні та іноземні фахівці досліджують питання впровадження засад циркулярної економіки, зокрема Нагара М., Батова Н., Бокен Н., Гришова І., Нестерова К., Таккер А.; формування моделі «зеленої економіки» – Ахнел Р., Ропке І., Зомонова Е., Захаров В., Буркинський Б. та інші.

Термін «зелена» економіка був вперше застосовується у 1989 р. у доповіді [1], підготовленій групою економістів-екологів для уряду Об'єднаного Королівства в рамках консультацій щодо забезпечення сталого розвитку та його вимірювання.

Науковці вважають, що «зелену» та «циркулярну» економіку слід розглядати як шлях до сталого розвитку. Адже їх базові засади – формування дієвого середовища для економічного і соціального прогресу, що базується на мінімізації негативного впливу на довкілля та ефективному використанні природних ресурсів при збереженні гідного рівня життя населення й забезпечення інтересів майбутніх поколінь.

Вітчизняні вчені, розглядаючи реальні умови в Україні, вирішують не тільки завдання адаптивного призначення, а й розбудову моделей національного розвитку на ідеях інноваційного прориву, стратегії впровадження «зеленої» та «циркулярної» економіки і формування

нових механізмів управління національним розвитком. Вони стверджують, що Україна має значний і якісно повноцінний інтелектуальний потенціал, який неефективно використовується. Серед причин низької віддачі від наявного потенціалу лідирують політичні і економічні. Але головні недоліки сконцентровані в механізмах управління розвитком, в протиріччях між потребами в інтелекті і інноваціях і відсутністю замовлень з боку господарюючих суб'єктів, між кадровим забезпеченням НТП і його ресурсно-матеріальною базою, яка застаріла фізично і морально, між зарубіжним і вітчизняним ринком продукції (послуг) інтелектуального сектора економіки.

Разом з цим складне системне явище інтелектуалізації суспільства, в якому «природа, екологія, людина, знання, культура, діяльність, циркулярність виробництва» інтегрально відбивають синергетичний симбіоз властивостей нашого історичного часу, недостатньо актуалізовано для можливостей їх реалізації в нашій країні.

Рівень розвитку продуктивних сил, досягнутий людством на початку ХХІ століття, разом з істотним прискоренням науково-технічного прогресу, глобалізацією та інформатизацією буквально всіх сфер суспільного життя кардинально змінює цілі, зміст і характер економічної діяльності. Вона все більш переходить до широкого використання наукоємних та інтелектоємних технологій у суспільному виробництві. Процес інтелектуалізації економічної діяльності не тільки серйозно підвищує її ефективність за рахунок створення і системного застосування високих технологій, а й якісно змінює суспільство, його матеріальні й духовні основи і навіть систему життєвих цінностей, з'являється потреба теоретичного та практичного застосування засад циркулярної економіки для України. Це вимагає нової якості професійної підготовки персоналу і відповідним чином позначається на самоусвідомленні й на характері суспільних відносин.

Основними напрямками досліджень залишаються практичні аспекти використання методів і підходів інвайронменталізму, сталого розвитку, циркулярної та «зеленої» економіки, серед яких слід виділити такі [2]:

- оцінювання впливу економіки на довкілля (розроблення і удосконалення індикаторів для оцінки впливу людини на довкілля);
- оцінювання вартості природних ресурсів і природного капіталу (особливо економічна оцінка нематеріальних ресурсів);
- визначення ролі технологій та інноваційного процесу у взаємовідносинах у системі суспільство – економіка – довкілля (вирішення проблем забруднення, розробка систем запобігання забрудненню, підвищення ефективності використання ресурсів).

Отже, для характеристики сучасного суспільства поряд із вже звичними епітетами «постіндустріальне» та «інформаційне» все частіше застосовується термін «циркулярна економіка» та «зелена економіка».

Економіка ж, особливо у провідних економічно розвинених країнах, все частіше характеризується як інтелектуальна економіка, яка поєднує і систематизує ці погляди [3].

Список використаних джерел:

1. Pearce D., Markandya A., Barbier E. Blueprint for a green economy. London : Earthscan Publications Ltd, 1989. 193 p.
2. The Global Environmental Goods and Services Industry OECD report. URL: <https://www.oecd.org/about>
3. Allen C., Clouth S. A guidebook to the Green Economy. Issue 1: Green Economy, Green Growth and Low-Carbon Development history, definitions and a guide to recent publications Division for Sustainable Development. New York : UNDESA, Division for Sustainable Development, 2012. 65 p.